

O moderní české heraldice

V roce 1970 oslaví rakouská heraldicko-genealogická společnost "Adler" sté výročí svého trvání a bude myslím docela namístě, když se při té příležitosti zamyslí nad uplynulým stoletím i čeští heraldikové. Byla to totiž jmenovaná vídeňská společnost, která sdružovala i první české heraldiky, navazující na průkopnickou práci Palackého a jeho předchůdců z řad buditelů. Toto členství bylo výhodné už proto, že dávalo českým heraldikům možnost publikovat v německy psaném časopise "Adler" a seznamovat tak s naší vědou i širší evropskou veřejnost. Jmenujme jako příklad jen nezapomenutelného a podnes nedostatečně oceněného zakladatele moderní české heraldiky a sfragistiky Antonína F. Rybičku, který svou první větší práci "O erbech a pečetech stavu kněžského v Čechách" uveřejnil dokonce už v roce 1862 v "Památkách archeologických a místopisných".

Rovněž pozdější významní znalci české heraldiky jako August von Doerr a Josef Pilnáček byli členy "Adlera" a publikovali na stranách jeho časopisu. A bez úzkého kontaktu s rakouskou společností byla by sotva myslitelnou i heraldická práce Vojtěcha ryt. Krále z Dobré Vody a stejně tak Martina Koláře a Augusta Sedláčka. Díla, která v té době vznikla, ať už to jsou obě "Heraldiky" nebo monumentální Hrady a zámky, zůstanou i přes své chyby, kterých se při takovém rozsahu nebylo možno vyvarovat, trvalým přínosem naší historické vědě a rychlou a poměrně dostupnou orientační pomůckou.

První desetiletí po vytvoření československého státu můžeme naproti tomu označit jako období heraldické stagnace. V roce 1925 sice vychází Sedláčkem zpracovaný druhý díl Kolářovy "Českomoravské heraldiky", ale toto dílo je už

částečně poznamenáno nezdravým vlastenectvím, ať už se projevuje nepřirozeným počestováním cizích, jmen násilnými a hlavně nehistorickými transkripcemi nebo dokonce jednostranným vypouštěním některých rodů, jak říká autor, "těch, které nás škrtily". Byl to odraz doby, ovšem odraz, jaký by se ve vědeckém díle neměl projevovat. Druhým extrémem pak bylo úplné přehlížení heraldiky, která byla laicky považována za záležitost životně spjatou s odstraněnou monarchií.

Teprve rozsáhlé vědecké dílo pozdějšího akademika prof. Václava Vojtíška dokázalo, že i v republikánském zřízení má heraldika své plné oprávnění. A výsledkem pedagogické činnosti prof. Vojtíška na Karlově universitě bylo pak vzbuzení zájmu o tuto "rytířskou vědu" u celé skupiny mladých historiků a archivářů.

V té době se však v Československu už rozvíjí heraldická práce i na spolkové základně. Krátce po sobě vznikají v roce 1929 Rodopisná společnost československá a další, jejíž konečné jméno je Jednota starých českých rodů. Obě organizace vytvářejí brzy i své heraldické odbory, jejichž aktivita ovšem v průběhu let kolísá podle toho, kdo právě stál v té či oné době v jejich čele. Jednota dokonce přijala i vlastní znak, jehož tvůrcem byl její člen Karásek. Je to poříkem stříbrno-červeně dělený štít, přilba s příkryvadly stejných tinktur, na ní na stříbrném polštáři s červenými okraji a zlatým lemováním a třapci spočívá Svatováclavská koruna přirozených barev. Ke znaku náleží i deviza "Rodem k vlasti". Od roku 1939 se na Šhorníku Jednoty v klenotu místo podušky a koruny objevují tři stříbrná /?/ pštrosí péra, ale na jejích tiskopisech i na zvláštní pohlednici k jubileu 1929 - 1939 zůstává klenot původní.

I když u obou jmenovaných spolků byla hlavním předmětem zájmu genealogie, přece v mnoha ročnících jejich časopisů, totiž "Šhorníku Jednoty starých českých rodů v Praze" a v "Časopise Rodopisné společnosti československé", najdeme řadu zajímavých heraldických článků a studií, z nichž mnohé jsou doprovázeny ilustracemi.

Kolem roku 1932 vzniká při nakladatelství "Vyšehrad" jakýsi volný kroužek milovníků a znalců heraldiky, spojených stejným filosofickým světovým názorem, a ti se stávají hybnou pákou renesance české heraldiky. Stačí jistě uvést jen tři hlavní jména, která se dnes pro heraldiku již stala pojmem: Břetislav Storm, Karel Schwarzenberg, Bohumír Lífka.

Na veřejnost vystupují společně poprvé reprezentační "Erbovní knížkou na rok 1935", na kterou pak navazuje dalších šest ročníků, objemnějších a se stále stoupajícím nákladem.

Ilustrace v Erbovních knížkách stávají se na dlouhá léta nedostižným vzorem, a loňská výstava v jílovském muzeu dokazuje, jak výmluvně živé zůstávají i dnes. A dokladem stoupajícího zájmu o erbovnictví je i skutečnost,

že Stormův "Úvod do heraldiky" i Schwarzenbergova "Heraldika" ač vycházejí v rozmezí sotva několika měsíců, jsou skoro vzápětí rozebrány.

Doba nacistické okupace není ovšem české historické vědě přízniva a tak není divu, že v roce 1942 už nesmí "Erbovní knížka" vyjít. Stejně tak časopis "Rodokmen", jehož první číslo vydal "Svaz přátel rodopisu", mohl ve svém vycházení pokračovat až po osvobození. Tehdy se k němu připojila i další heraldická ediční činnost stejnojmenného vydavatelského družstva.

Česká heraldika si však přece i v těžkých dobách našla svůj nenápadný, ale kvalitní věstník. Na podzim 1943 začal Josef Milde zcela soukromě vydávat a na vlastní náklad rozesílat zprvu cyklostilované, od 8.číslo tištěné "Heraldické dopisy". Kroužek, který se takto postupně vytvořil a měl se stát základem budoucí "Heraldické společnosti", nemohl ovšem za válečných podmínek vytvořit samostatný spolek a proto uvítal vskutku velkorysou nabídku Jednoty starých českých rodů, aby se stal v březnu 1944 základem nově organizovaného heraldického odboru Jednoty. Byla přitom zajištěna maximální samostatnost a gentlemen s agreement předpokládal i plné osamostatnění, jakmile to politické poměry dovolí. Také odbor přijal vlastní znak podle návrhu Vítězslava Reřichy. Štít zůstal totožný se znakem Jednoty, ale do klenotu na červeno-stříbrné točenici byla převzata obrněná paže s mečem z erbu hlavního města Prahy /vyobrazeno v 11.Heraldickém dopise z července 1944/.

Heraldický odbor Jednoty uzavřel svou činnost 30.ledna 1946 vydáním 29. Heraldického dopisu a zároveň byla jeho činnost přenesena na přípravný výbor "Heraldické společnosti", která se ustavila 10.listopadu 1947 s předsedou dr Františkem Benešem a dr Karlem Schwarzenbergem jako místopředsedou. Společnost nepřijala znak, ale vytvořila si podle návrhu svého člena grafika Jiřího A.Švengsbíra pečeť, v jejímž damaskovaném středu byl /červený/ heroltský tabart s českým lvem. Legenda v mezikruží zněla: +SIGILLUM+SOCIETATIS+ARTIS+HERALDICAE+PRAGENSIS.

V březnu 1948 vyšlo první číslo čtvrtletníku "Heraldický časopis" za redakce dr Karla Horáčka. Časopis však zanikl už po 5 číslech, tedy ve II.ročníku, kdy mu bylo znemožněno další vycházení a Heraldické společnosti veškerá další činnost. Zajímavou právní skutečností však zůstává, že Společnost nikdy nebyla oficiálně rozpuštěna ani časopis zastaven. Za těchto okolností se ovšem také už neuskutečnilo zamýšlené a připravené vydávání mezinárodní heraldické revue, jejíž myšlenku podpořil - i finančně - tehdejší ministr zahraničí Jan Masaryk.

Heraldická studia se však v Československu nezastavila ani po nucené likvidaci všech spolků, v nichž bylo erbovnictví pěstováno, i když bylo v tomto nepříznivém období často považováno málem za vlezradu nebo propagaci monarchismu. Přesvědčil jsem se o tomto postoji vyšetřujících

orgánů armády i vnitra nejen já, ale i olomoucký heraldik Jiří Louda a jiní. A tak když bylo před několika léty zase možno znovu se veřejně hlásit k této vědecké disciplině, počet zájemců, odborníků i laiků byl až překvapivě velký. Odráželo se to nejen v úspěchu, jaký měla už v roce 1966 první heraldická výstava v Muzeu těžby a zpracování zlata v Jílovém u Prahy, ale i nečekaným množstvím dopisů zasílaných do Rozhlasu jako reakce posluchačů na "Heraldická okénka" v pořadu "Kolotoč".

Organizačně se tento zájem projevil nejdříve koncem roku 1965 vznikem heraldické sekce Klubu sběratelů kuriozit, která má svou stálou hlídku, redigovanou předsedou sekce Karlem Vyšínem, v klubovém časopise "Sběratel". Dne 18. října 1967 byla pak ustavena heraldická sekce Klubu vojenské historie při Vojenském historickém ústavu, která přijala rovněž svůj znak, o němž je pojednáno na jiném místě tohoto sešitu. Vedle těchto dvou spolkových organizací existuje ještě volný kroužek zájemců o heraldiku, sdružených kolem jílovského muzea, které začalo s vydáváním vlastního buletinu s názvem "Heraldika".

A protože je vedle toho ještě řada heraldiků neorganizovaných, doufejme, že stojíme na začátku nového rozkvětu vědeckého i výtvarného pěstování erbovnictví u nás. Jistě k tomu přispěje i nový zákon o národních výborech, platný od 1. ledna 1968, který učinil přítrž svémocným a neodborně prováděným změnám v obecných erbech. A tak se teď snad skoro musíme obávat, aby se heraldika nestala předmětem povrchní módy a aby její renesance nebyla počkozována těmi, kdo ji dnes začínají "pěstovat" bez teoretických znalostí, ale zato s úmyslem využít konjunktury.

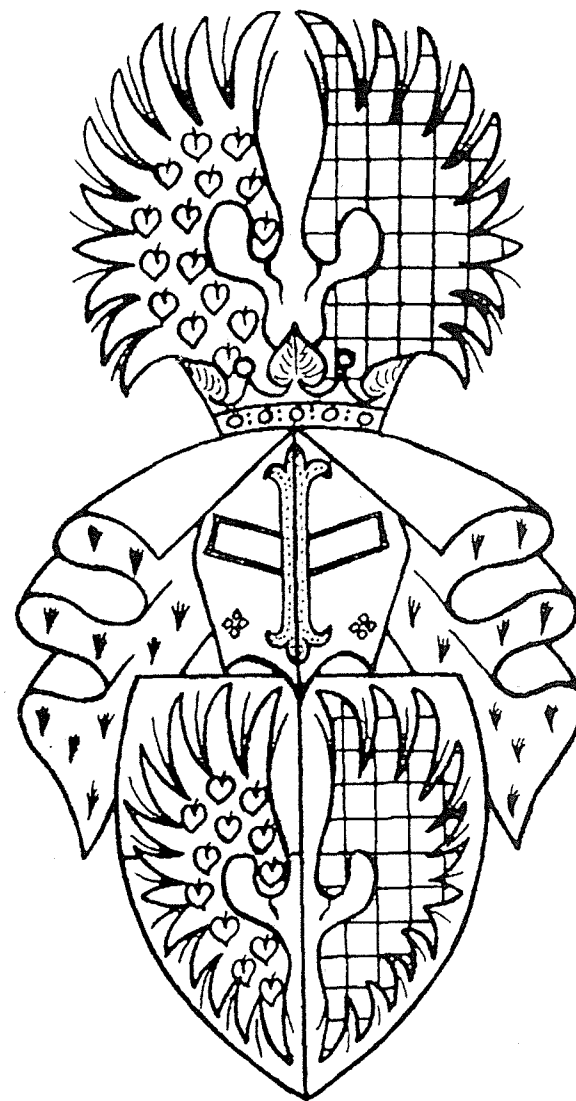
A snad bych měl ještě dodat, že jsem tento stručný přehled sestavil jen z malé části na základě pramenů, které mám k dispozici /dopisy a časopisy jmenovaných společností/ a byl jsem proto nucen mnohé doplnit podle výpovědí pamětníků. Pokud by tedy v mých údajích byly nepřesnosti, budu rád, dostane-li se mi informací přesnějších.

Adolf F.J.Karlovský

Znak Heraldické sekce

O vzniku Heraldické sekce a důvodech jejího založení, účelu i poslání a plánech do budoucnosti informuje v předešlém článku její předseda A.F.J.Karlovský. Já bych se rád zmínil o jejím znaku.

Když jsme své "dítko" legálně počali a slavnostně pokřtili, rozhodli jsme se mu v duchu heraldického řádu udělit i platný znak.

Již od dávných dob se traduje chvalitebný a následovníhodný mrav a obyčej, že takřka každé bratrstvo, společenství či sdružení užívalo svého vlastního symbolu či znaku. Nemám tu na mysli prastará společenství, která

se tradují od prvních kulturních projevů lidstva, u nichž již tehdy byla symbolika průvodním zjevem a výrazem kultury. Sahám až do raného středověku evropské kultury a historie. Ke své škodě jsme takřka zcela upustili od slavnostního ceremonielu přijímání členstva, není však důvodu, proč bychom se měli ochuzovat i o právo honosit se vlastním symbolem - znakem, reprezentujícím snahy a cíle v externím i interním projevu naší činnosti.

Když jsme uvažovali o podobě nového znaku Heraldické sekce, rozhodli jsme se pro symbol, založený na naší národní tradici a historii.

Jeho blason je následující:

"V polceném štítě v pravé polovině, stříbrně a červeně dělené, je černé orlí křídlo, posázené zlatými lipovými listy, v levé modré křídlo, stříbrně a červeně šachované. Na zlatě korunované helmě s přikryvadly červenými a hranostajovými se v klenotu opakuji obě křídla ze štítu."

Heraldik na první pohled pozná symbolický smysl znaku, který je mluvícím svědkem našich úmyslů a cílů. Křídla byla odvozena od českého a moravského historického klenotu, štít dostal národní barvy. Pod těmito slavnými symboly naši předkové žili, tvořili, bojovali a vítězili. Zachovejme je proto i my v náležité úctě a lásce a odkazu našich předků zůstanme čestně věrni.

Alfred Ch. Wierer

Návrat Břetislava Štorma

Jednou z hodnot, které se v obrodném procesu vracejí do našeho života, je touha po heraldice, touha po tradičním uměleckém symbolu jednotlivců i společností, který by charakteristicky zvýrazňoval jejich zájmy, poslání a snahy. Heraldika je odkazem středověkého rytířství a nikdy snad neměla v zápase o obnovu cti a pravdy takového oprávnění na svou existenci jako nyní.

Břetislav Štorm zemřel v roce 1960 na následky těžké choroby i duševního utrpení, jemuž byla v padesátých letech vystavena inteligence a tím spíše inteligence, která hájila názory, jež se nekryly s oficiálními. Jeho skolem umkl hlas i dílo velkého herolta, nadšeně tlumočícího heraldický řád v prostředí pokroku a atomických výzkumů. A přece se mu podařilo písmem i kresbou přesvědčit, že heraldika má i dnes oprávnění žít a bojovat.

Uvědomujeme si to právě ve chvíli její renesance, jejímž předznamenáním je krásná výstava Štormovy heraldické kresby v Muzeu těžby a zpracování zlata v Jílovém. Potrvá od května do září letošního roku a navazuje na loni otevřenou výstavu jílovských těžařů. Mohu říci, že málokdy jsem se

setkal s tak citlivou a vkusnou instalací, jakou tu dílu Štormovu připravili pracovníci Muzea M. Zárybnický a M. Kudrna. Dovedli podchytit jemnost a citlivost výtvarného projevu a dát mu adekvátní expoziční rámec. Vzpomínám si, jak první Štormova výstava /tato je v podstatě druhou/, otevřená v roce 1937 v sále tehdejšího Ústavu Arnošta Denise v Praze, přestože se snažila předložit jeho osobité umění formou nejcitlivější, nedokázala se oprostit od tehdy běžné instalační formy. Pamětníci oné dávné události by jistě mé tvrzení potvrdili.

A tím větší je lítost, že naše doba nenašla za Štormova života příležitost, aby pod jeho osobním vedením mohla předvést jeho umění v okamžicích jeho vrcholu. Ovšem stejnou lítost pociťujeme dnes, když Praha, jejíž zde jsou největší měrou spjaty se Štormovým dílem, dosud nenašla možnost, aby jeho soubornou výstavu uspořádala. Naštěstí Jílové není od Prahy tak vzdáleno, aby přátelé heraldiky a Štormova díla sem cestu nenašli.

Výstavní ukázka byla vybrána ze sbírek autorových přátel, pro něž v podstatě i v hojném počtu vznikla, a uvádí řadu věcí dosud veřejnosti neznámých. Ovšem největší část exponátů vznikla jako výzdoba dávno nepřístupných heraldických publikací, z nich především Erbovních knížek, Knihy kreseb a různých edicí proslaveného Kuncířova nakladatelství a Vyšehradu. Štormova heraldická kresba se neopírá jen o erb a jeho znamení, ale rozvádí jeho motiv do dalších rozmanitostí a do poloh možno říci epických v podobě překrásných ilustrací jeho rytířských textů, povídek a novel, i jím navrhovaných uměleckých předmětů, šperků a obřadních rouch. Neboť Štorm jako heraldik neupíval jenom na kresbách a projevu výtvarném, ale prováděl heraldickou činnost v praxi jako obnovitel důstojnosti a vznešenosti dávných středisek duchovní kultury, jakými byly např. hrad Karlštejn, svatovojtěšské opatství v Břevnově či později královská kapitula karlštejnská, o jejíž vzkříšení se zasloužil v roce 1957.

Výstava má být podle plánů úvodním článkem dalších expozicí podobného zaměření. I Břetislavu Štormovi má být v jílovském muzeu věnována další pozornost, která by zachytila jeho činnost heraldickou v oblasti šperku a kovových uměleckých předmětů. Přestože zatím není naděje na zhlédnutí Štormova uměleckého projevu v celé jeho šíři, přál bych každému zájemci o heraldiku a heraldické umění, aby mohl dílo uvidět aspoň na pokračování, letošní jílovskou výstavou počínaje.

Zdeněk M. Zenger

Pořadatel výstavy, jílovské Muzeum těžby zlata, vydalo k ní katalog, který je vlastně malou, ale cennou sbírkou esejů o Břetislavu Stormovi a o jeho díle, působení a životě. Tyto drobné eseje jsou provázány několika reprodukcemi jeho heraldických kreseb, které v pečlivém tisku Středočeských tiskáren jsou nadobytě zdařilé, k čemuž přispěla i dobrá kvalita papíru i barvy, dnes bohužel tak vzácná. A řekneme přitom hned, že grafická úprava Miroslava Kudrny je vynikající stejně jako volba ilustrací, která jistě nebyla snadná, krom snad nadměrně velkého "znaku staré země České" /proč ne Království českého?/, který ostatně nepatří mezi nejzdařilejší Stormovy heraldické kresby. A ještě bychom poznamenali, že 1./obálková/ strana katalogu dopadla trochu chudě - působí spíše jako obálka konceptního programu než jako obálka katalogu umělecké výstavy.

Na vlastním obsahu katalogu se podílelo několik autorů vyhraněných a téměř polárně odlišných individualit a to ještě nehledíme k rozdílu dvou generací - a přece působí obsah katalogu podivuhodně jednotně. Tato jednotnost obsahu zřejmě nebyla uvědomělým cílem redaktorů katalogu Miloše Zárybnického a Miroslava Kudrny, vyplynula sama z předmětu, o němž autoři psali. Jakoby čistota kresebné linie Stormovy až podivně se shodující s čistotou jeho pohledu na život zapůsobila na všechny autory statí a přivedla je k tomu, že všichni psali stejně čistě o umělci a o jeho umění. Ať to jsou dvě statí osobního Stormova přítele Zdeňka Zengera o umělcově práci a životě, ať stať rovněž jeho přítele Bohumíra Lifky, obsahující několik pohledů na vzájemné styky a společnou činnost, nebo zase článek M. Zárybnického, který porovnává Stormovu filosofii s jeho kresbou, a M. Kudrny, který upozorňuje na sakrální motivy v Stormových kresbách, stejně jako stať J.V. Kočandrla o umělcově činnosti jako strážce hmotných památek minulosti, to vše tvoří celek kupodivu jednotný.

Jen jednu poznámku vkládáme do pomyslných závorek - že by se ve Stormově literárním díle jistě našel přiměřenější citát než ten, který je uveden za předposlední statí, totiž "Moudrý vepřík" z práce "Stará kapitula" /Brno 1946/. Proč ne třeba raději tato věta obsahující krásnou, byť spornou myšlenku: "Není vědy heraldické a heraldického umění o sobě, neboť heraldika je syntézou obojího, jsouc vyšší než umění i věda." /Znaky stavu kněžského, Olomouc 1929/.

Josef Milde

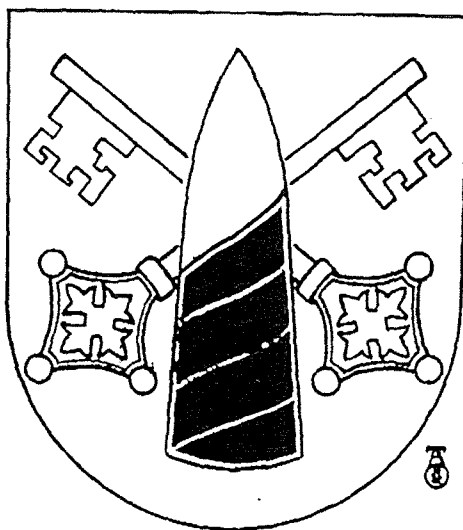
Modřany sedmnácté město pražské a jeho znak

Zákonem o Hlavním městě Praze z roku 1967 bylo dnem 1. ledna 1968 připojeno k pražskému teritoriu i město Modřany. Je to starobylá obec, o které je první známá zmínka již v zakládací listině Kapitulky Vyšehradské z roku 1088, kde je kapitulní probošt uváděn jako majitel poplužního dvora a mlýna v Modřanech. Kostel Nanebevzetí Panny Marie byl sice už ve 12. století farním, ale pozdější války způsobily značný úpadek obce, která vděčí za svůj nynější rozkvět až rychlému průmyslovému rozvoji hlavně v posledním století.

Když se však Modřany staly městem, potřebovaly také městský znak jako vnější symbol svého postavení. Řešení jsme našli na dvou setkáních rady Městského národního výboru, jemuž předsedal Bedřich Müller, a za iniciativní spolupráce předsedy školské komise Ing. Františka Háka a vedoucí odboru paní Petržilkové.

Bylo rozhodnuto vyjít ze skutečnosti, že nejstarším známým pánem obce byla Vyšehradská kapitula, a převzít proto do navrhovaného znaku její erbovní znamení, dva zkřížené zlaté klíče. Na odlišení od znaku této bývalé vrchnosti, jejíž štít je červený, byla pro štít města zvolena barva modrá, která je v tomto případě také jakousi "mluvící" narážkou na jméno obce. Jako symbol moderního průmyslu byla na střed klíčů postavena homole cukru v přirozených barvách, tedy stříbrná, zabalená v černém papíru. Připomíná, že v obci byla vůbec první rafinerie cukru v Čechách a že zdejší cukrovar je zároveň jedním z nejstarších dosud pracujících v celé střední Evropě.

Takto navržený znak, jehož černobílou reprodukcí zde připojujeme, byl pak schválen radou Městského národního výboru v Modřanech na zasedání dne 29. srpna 1967. Protože podle tehdy platného zákona o národních výborech nepodléhalo takové rozhodnutí už dalšímu schválení, nabyl tím erb města právní platnosti. Bylo však známo, že podle nového tehdy připravovaného statutu pro národní výbory bude o nových znacích obcí nebo o změnách ve starých rozhodovat s konečnou platností znaková komise při Ústředním státním archivu. Proto zaslal modřanský Městský národní výbor přepisem ze dne 8. listopadu 1967 pod č.j. 5667/67 správ. zprávu o přijetí znaku této komisi zároveň s druhým barevným provedením a kopií s provedením černobílým Archivu Hlavního

města Prahy, neboť rozhodnutí o připravovaném spojení Modřan s Prahou bylo tehdy už rovněž publikováno. Žádná z uvedených institucí neměla proti přijatému znaku námitky a proto hyl vzat na vědomí.

Začátkem roku 1968 přestaly tedy Modřany jako samostatné město existovat. Avšak jejich znak měl tehdy již několik měsíců právní platnost a proto se důstojně připojuje k erbům šestnácti měst, která pražská obec dosud spojovala. Naskytá se nyní ovšem otázka, zda by to nemělo být vyjádřeno i dalším praporcem v klenotu jedné postranní přílby velkého znaku hlavního města jako se to stalo v předchozích případech.

Bylo by to tím více oprávněné, že kromě šestnácti praporců bývalých měst, která měla před spojením ve Velkou Prahu vlastní znaky, jsou v klenotech i praporce Josefova a Holešovic-Buben, které nikdy ve své historii městy nebyly a tedy se rovněž nemohly chlubit platnými erby. Příležitost k tomu by byla při nové úpravě klenotu prostřední přílby po provedení předpokládané změny státního znaku.

Adolf F.J.Karloveský

Heraldika a dnešek

Býváme svědky výroku, že heraldika je mrtva, že zahynula se středověkem a s rytířstvem. Ovšem toto tvrzení se ukazuje spíš jako umlčování sama sebe, neboť již krátké ohlédnutí po okolním životě a po jeho průvodních zjevech přesvědčí, že tato věda či toto umění / otázka zatím rozřešena nebyla a pravděpodobně také nikdy rozřešena nebude / žije a projevuje se někdy více a někdy méně ve zcela běžném počinání.

Nejmarkantnějším projevem soudobé heraldiky je státní znak. Každý i sebe odlehlejší stát si stále pokládá za čest

vystupovat v domácích i zahraničních projevech státní svrchovanosti pod vlastním viditelným symbolem. Je proto zcela přirozené, že každý stát také má nebo lépe by měl mít zájem, aby tento symbol reprezentoval jeho důstojnost co nejlépe a vyhlížel co nejvкусněji. A tak státní znak je prvořadým projevem každé heraldiky.

Hojné použití znaku má i městské heraldika. I nově zakládaná města se snaží mít vlastní znak a zdobit jím všechny městské správní i právní projevy.

Státní a městské znaky by měly být zakládány na klasických pravidlech heraldiky, protože jejich určování a výklad se mají odvolávat na historický vývoj, zakotvený v klasických řádech. Jsou totiž nejvýraznějšími viditelnými projevy současné heraldiky. Jejich společným problémem však je nedostatek vědomostí o heraldických pravidlech. Nejčastějším omylem, který se v nich vyskytuje, je nesprávné pochopení, co je to znak a kde nastupuje funkce značky či emblému, který již znakem není. Projevuje se to zejména u městských znaků, kde se často setkáme s projevy po heraldické stránce, mírně řečeno, pochybnými. Bohužel proti duchu heraldiky byl vytvořen i náš dnešní státní znak, v němž např. jsou zásadní chyby proti pravidlu "barva na kov, kov na barvu" či v použití realistického výrazu /u slovenského znaku/, což je proti samé podstatě heraldiky - znakovluhy.

Živou heraldiku znají také církevní orgány; vyšší hodnosti mají historické opodstatnění používat znaku, obvykle spjatého se zastávaným úřadem, který svůj znak odvozuje z tradice.

U osobních znaků lze zjistit poměrně nejméně chyb proti duchu heraldiky. U jejich vzniku obvykle spolupracují znalci, kteří citlivě dodržují řád heraldiky. To lze říci jak o nových znacích osob církevních, tak i o novodobých znacích nešlechtických osob, jež se vesměs z osobního zaujetí podřizují řádu klasické heraldiky.

ZMZ

V této souvislosti lze se zmínit o pravidlech pro tvorbu nových osobních znaků, která sestavil Břetislav Štorm a která uveřejnil na závěr své stati "Heraldika a naše doba", otištěné v "Časopise Rodopisné společnosti československé v Praze" v roce 1947.

Břetislav Štorm se svými pravidly snažil vytvořit jakousi ucelenou soustavu novodobé občanské heraldiky, ale to samo již ve svém základě není správné, protože věc tak živou jako je heraldika nelze vtěsnat do umělé vytvořeného systému. Heraldika přece není cosi jako soustava distinkcí na vojenských nebo jiných uniformách. A všichni heraldikové vědí, jak v císařské heraldice Napoleona I. nepěkně dopadla a brzy ze světa zmizela umělá soustava tok či baretů s určitým počtem pér podle stupně šlechtictví.

Ve svých pravidlech doporučuje Štorm štít zcela odlišný od všech heraldických štítů a navrhuje pro všechny nové

osobní znaky štít jednotného tvaru /jakého sám, ač ne vždy, užíval/, což samo o sobě je trochu zvláštní, pomyslíme-li že by takové pravidlo poutalo ruku každému výtvarníkovi, který by měl daný znak zobrazit. Vznikala by tak podivná únavná uniformita v pravém smyslu, tedy /v doslovném překladu/ jednotvárnost. Ale na tom není dosti. Storm v citované stati navrhuje pro nově vznikající znaky přílby s klenoty a krydly a doporučuje, aby se místo těchto podstatných součástí znaku užívalo přesně určených "příznaků", jak se vyjadřuje, postavených nad štít. U ženských znaků to mají být věnce s vpletenými květy a stuhami, což ve Stormově kresbě /a patrně i v kresbě každého jiného umělce / působí trochu funebrálně. Mužům, kteří jsou nebo byli vojáky, radí, aby si nad štít postavili moderní vojenskou přílbu, ale nikoli tak, jak se obvykle ve znacích staví, nýbrž tak, jako by na štítu stála na podbradníku, což vypadá nepřírodně a tedy nepěkně. Těžko přijatelné je pak Stormovo pravidlo, že muži nevojáci si mají nad štít postavit heraldickou točenici, ale v poloze svislé. Zamítá-li se u občanských znaků přílba, klenot a krydla, není přitom možné přijmout točenici, která mívala na přílbě svou praktickou funkci a z níž právě krydla vycházela. Nelze ani přijmout svislou polohu točenice, která tak již úplně ztrácí všechnu souvislost se svým někdejší určením.

Domníváme se, že pro tvorbu nových občanských znaků stačí místo konkrétních přesně vymezených ustanovení upozornit na několik obecných zásadních pravidel, jimiž by se měli řídit ti, kdo si přejí sestavit si svůj osobní znak. Pokusíme se o to.

Je to vlastně jen jedno pravidlo - a to je co největší skromnost. Z té vychází pak všechno ostatní. Tedy nejprve štít nedělený, tvořící jedno pole, a v něm figura /leďa by to bylo sice víc figur než jedna, ale tvořící jeden celek např. zkřížená pádla milovníka kanoistiky nebo tři zkumavky vedle sebe v poloze nazděl ve znaku chemika/. Kdo si nezvolí figuru takovou, která se tak neb onak vztahuje k jeho jménu, k jeho zaměstnání, k jeho hlavní zálibě, k jeho rodišti a třeba i k jeho filosofickému názoru, ale figuru výraznou, takovou, jakou lze snadno a jednoznačně zobrazit. Tak horník může volit kahan, rolník obilní snop, šachista šachovou figuru nebo prostě šachovaný štít, rodák z Malína křen s kořenem i natí.

S jedním pravidlem Břetislava Storma by bylo možno do určité míry souhlasit, totiž ve věci přílby s klenotem, kterou Storm pro občanské znaky zamítá. Pro první dobu by se nový znak opravdu mohl obejít bez přílby a teprve později, po několika letech trvalého užívání by se znak mohl přizpůsobit přílbou s klenotem, točenicí a krydly. Zde je třeba říci, že k občanským znakům je vhodná zavřená kolčí přílba bez monile a bez koruny, která je nahrazena točenicí. Tedy zase co největší skromnost, která se projeví i ve volbě klenotu - za klenot tu nejlépe poslouží opakovaná figura štítová, a není-li jako klenot vhodná, tedy obvyklá péra, křídla nebo rohy. Ženské volené znaky se ovšem vždy

obejdou bez přílby a je pěkné je kreslit na dámské štíty routového tvaru, ovinuté střídým františkánským provazcem.

Že k občanským znakům nepatří žádné tzv. honosné součásti jako jsou strážci štítu nebo pláště, je jisté jasné. Dovolit lze snad jen osobní heslo, napsané pod štítem na stuze nebo volně, a jistě i vhodně umístěné odznaky řádů a vyznamenání.

Josef Milde

Na paměť zemřelých heraldiků

Je pro mne těžkým úkolem psát tento nekrolog. Vždyť mám psát o někom, kdo mi byl více než třicet let dobrým přítelem, o někom, s nímž jsem prožil nespočetitelnou řadu setkání, plných nejen heraldických diskusí, ale i politických, uměleckých a jiných problémů a v neposlední řadě i anekdot, jimž se redaktor Milde upřímně smával. Vzpomínám na krásné čajové dýchánky, které pořádal se svou chotí Isabellou v rohovém domě na Dienzenhoferově náměstí ve svém bývalém bytě. Bývalo nás tam mnohdy tolik, že si nebylo kam sednout a všichni zanícení heraldici. Mnozí již definitivně opustili naše řady jako dr. Novák, zvaný "doktor Kytíčka" pro neustálou květinu v klopě, nebo Pepíček, o němž se zmiňuji ve druhé části tohoto nekrologu. Mnoho nás však dosud vzpomíná na "makovce" nebo jiné dobroty, které i v protektorátní době dovedla pro nás připravit paní Isabella. Jsou mezi nimi např. Jiří Svengsbír, pozdější ředitel opavského Muzea dr. Svátek, dr. Palivec, později i Adolf Karlovský, a samozřejmě i já se svou tehdejší manželkou.

Redaktor Josef Milde se narodil 13. července 1900 a zemřel jako "svobodný člověk", jak výstižně řekl při rozloučení v krematoriu Adolf Karlovský, dne 19. srpna 1968. Byl vynikajícím heraldickým teoretikem, který sice sám neuměl kreslit, ale velmi dobře rozuměl výtvarnému pojetí znaků. Podle diplomu Karlovy university z 2. února 1948 studoval heraldiku u prof. dra Václava Vojtíška a jenom změna režimu mu nedovolila dosáhnout doktorátu v tomto oboru. Dlouhou řadu let vydával i redigoval časopisy a brožurky z oboru heraldiky, a všechny jeho přísně vědecké články mohly by právě dnes sloužit za vzor našemu heraldickému snažení. Seznámil jsem se s ním v Jednotě starých českých rodů a pomáhal jsem mu trochu při zakládání tzv. Heraldického klubu; tehdy, asi v roce 1937, já, heraldické embryo, jsem zhola nic nevěděl o

tinkturách, kožišinách, korunách a klenotech, a za vše, co dnes o heraldice vím a za co jsem považován téměř za odborníka, za to vše vděčím jen svému drahému příteli Josefu Mildemu, na kterého budu vždy vzpomínat s upřímnou láskou. A o to prosím i všechny ty, kteří Josefa Mildeho znali a kteří budou číst tyto řádky věnované jeho památce.

Arch. Bohumír Šimek

Na několika stránkách tohoto Erbovního sešitu se setkáváte se spoluprací Josefa Milde. Připravovali jsme jej již od loňského jara a redaktor Milde byl nám velmi platným rádcem při redakční práci. Byl nejen zručným lektorem, který dovedl s jemným citem zhodnotit přínos každé stati a každého článku, byl i pohotovým autorem, který své názory jasně formuloval, byl i komentátorem cizích námětů, k nimž připojoval svá stanoviska a své připomínky.

Tak ho poznáváte i ze stránek našeho sešitu. Pracoval s námi až do posledních chvílí naší uzávěrky, kterou jsme si určili na konec července. Pak odešel na svou úřední dovolenou, ze které se již nevrátil. Jeho odchod byl o to bolestnější, protože zapadl do srpnových dnů, na které se nerade vzpomíná, a posledního rozloučení se mohlo zúčastnit jen několik věrných, kteří se s nebezpečím života dostávali do strašnického krematoria přes ulice vřící Prahy.

A aby naše hořkost byla ještě větší, mohla posmrtná vzpomínka na jeho spolupráci a přátelství vyjít na denní světlo až téměř po půl roce od jeho odchodu. Stále se tak vinou lajdáctví a nespolehlivosti polygrafických pracovníků, kteří se svou dnes obvyklou samozřejmostí se zasloužili o to, že náš loňský Erbovní sešit se stal vlastně prvním číslem letošního doufáme pravidelnějšího vydávání.

To však vůbec neubírá na cti a chvále zásluh Josefa Milde. Jestliže stál u zrodu Erbovních sešitů jako spoluredaktor a spoluautor, budeme se snažit, aby památka tohoto předního českého heraldika setrvala u dalších

sešitů jako vzor. Budeme proto vždy na jeho spolupráci vděčně vzpomínat.

Zdeněk M. Zenger

V Lidové demokracii ze dne 4. prosince 1968 oznámil Dr. Gustav Villani, že 28. listopadu téhož roku zemřel v Novém Městě pod Smrkem jeho bratr Josef Villani, vrchní poštovní správce v.v. Je to již výše připomenutý "Pepíček", o jehož seladonství kolovalo mnoho historek a který byl vždy co nejzdvořilejší k dámám a který nikdy nezapřel svým chováním své šlechtické předky. Patřil do rodu, jehož předek společně s Palackým a Riegrem památně zasahoval do obrozeneckých událostí našeho národa zejména v památném roce 1848. I na Tebe "Pepíčku" budu já i moje rodina a všichni, kteří Tě znali, upřímně vzpomínat.

Arch. Bohumír Šimek

Slovenská městská heraldika

V loňském roce vyšla kniha doc. dra. Jozefa Nováka "Slovenské mestské a obecne erby", ktorou vydala Slovenská archivní správa v Bratislavě jako svoji 16. publikaci. Tato kniha přišla do rukou české veřejnosti teprve na jaře letošního roku. Byla vydána nákladem 1400 výtisků, má 291 stran, 71 pérovek, 24 tabulí, mezi kterými je i několik barevných a černobílých příloh s reprodukcemi erbovních listin nebo miniatur městských erbů /např. Košic, Prešova, Bardejova, Kežmaroku, Bratislavy aj./. Kniha je rozdělena do dvou hlavních částí: v první jsou ve 4 kapitolách zmíněny "Základy heraldiky", "Vznik mestských erbov", "Další vývoj mestských erbov" a "Obsahová náplň mestských a obecných erbov". V druhé části jsou uvedeny 2 hlavní kapitoly "Erby jednotlivých lokalit" a "Súpis heraldických prameňov obcí". Na závěr je uvedeno výstižné resumé ve čtyřech jazycích /angličtině, francouzštině, němčině a ruštině/ a údaje, odkud autor čerpal svoje odborné poznatky /archívy a muzea/ s odkazem na literaturu o městských erbech a pečetích, především slovenskou a maďarskou, z nichž maďarská je v českých zemích poměrně málo známa. Na tabulích je vyobrazeno 95 pečetí z 13. až 19. století.

Nováková kniha je cenným přínosem pro československou heraldiku a sfragistiku, neboť poprvé shrnuje v celkovém

přehledu a názorném uspořádání popis a blasonování všech až dosud známých slovenských městských a obecních znaků a znamení, kterých je popsáno nebo stručně podchyceno přes 800. Tabulky a kresby názorně ukazují nejen konečný tvar těchto znaků a znamení, ale i řadu fotografií městských pečeti, které jsou rozděleny podle motivů /např. hornických, polnohospodářských, vinohradských apod./. Velmi podrobně je popsán vývoj městských pečeti, jejich znamení a erbů význačných slovenských měst /jako Bratislava, Baňské Bystrice, Baňské Štiavnice, Bardejova, Kremnice, Košice aj./

Pro městskou heraldiku je nejzávažnějším příspěvkem knihy kapitola "Vznik městských erbů na Slovensku", kde autor řeší otázku vzniku a počátku městských erbů na Slovensku s ohledem na názory několika předních heraldiků, především německých a českých. Proto uvádí názor německého heraldika prof. F. Hauptmanna, podle kterého vznikly městské erby především německých měst nejdříve v polovině 14. stol.; tento badatel se domníval, že převážná většina německých městských znaků byla vytvořena až v 15. století. K tomuto Hauptmannovu názoru se později připojil akad. V. Vojtíšek, který zdůraznil, že městské erby v Čechách a na Moravě vznikly v souvislosti s husitským revolučním hnutím ve 20. letech 15. století. Podle J. Nováka lze ve vývoji městských slovenských erbů, znamení a symbolů zjistit několik období; tento autor prokazuje, že ke konci 13. století se na pečetích některých slovenských měst objevuje již heraldický štít nesoucí určité figury, které tlumočí buď panovnický nebo státní znak s různými odchylkami, popř. městská znamení hradeb a věží, která jsou charakteristická pro to které město /např. Baňskou Bystricu, Zvolen, Žilinu/.

Ze zjištěných skutečností správně usuzuje, že skutečné městské erby na Slovensku se počínají objevovat již na konci 13. století především v městech, kde bylo německé obyvatelstvo.*) Naproti tomu na začátku 14. století se objevují na městských pečetích některých slovenských měst církevní motivy, které byly podle Nováka vyvolány tehdejšími nevyjasněnými politickými poměry. Vymření Arpádovců znamená tedy mezník v městské heraldické tvorbě, který na určitý čas zastavil vývoj začatý koncem 13. století. Nástupem Anjouovců na uherský trůn se politické poměry postupně zkonsolidovaly, což mělo vliv i na další vývoj slovenské městské heraldiky, která opět začala navazovat na přerušeny vývoj městských erbů z konce 13. století. Proto všechny městské slovenské znaky, které vznikly ve 14. století, koření zákonitě v státním resp. královském erbu s určitými odchylkami. Jako doklad pro svoje tvrzení uvádí J. Novák na str. 32-34 a na tab. V., kde je uvedena fotografie městské erbovní listiny,

*)

Rovněž v zemích Koruny české se objevují v 13. a 14. století městské erby u mnoha našich měst /např. Brna, Opavy, Prahy, Kutné Hory aj./. Srovn. A. Příbyl, Vlastivědný sborník Vysoké, III/1959/, str. 86-88; zde jsou odkazy na další autory a odbornou literaturu, zabývající se touto otázkou.

kterou udělil 7. května 1369 král Ludvík Veliký Košicím, vlastně nejstarší známou slovenskou městskou erbovní listinu /vydanou však v patentové formě/, ve které je městu udělen městský znak vzatý z přetvořeného panovníkovy znaku.

Jako poslední etapu ve vývoji středověkých slovenských městských erbů uvádí doc. Novák 15. století, kdy se městské znaky konsolidují a objevuje se čtvrtý typ symbolů s novými heraldickými figurami /např. lilie, růže, koruna, lev, zhraně apod./, symbolisujícími určité město a život jeho obyvatel. Tyto heraldické figury plní funkci hlavní figury erbovního znamení a spolu s prvky státního znaku, které ji často doprovázejí, nejsou vzaty z erbu vládnoucí dynastie, nýbrž naopak ze znaku toho panovníka, který městu udělil příslušné privilegium na městský znak. Je přirozené, že některá stará města mají ve znaku náznaky městského opevnění /hradby, věže a pod./, které pocházejí z předheraldického období a byly převzaty z pečetního obrazu, ale v 15. století se stávají městským erbem v plném slova smyslu.

Těmito zjištěními skutečnostmi přispívá Novákova kniha k vyřešení sporné otázky vzniku městských znaků v Evropě z období staršího nežli 15. století /viz názory Hauptmanna, Vojtíška ad./ a zjišťuje vlastně jejich užívání na městských pečetích již ke konci 13. století. Toto Novákovo zjištění je v souladu se známými fakty, které prokazují, že městské erby mnoha německých, českých, moravských a slezských měst jsou známy na pečetích již v druhé polovině 13. století.

Závěrem lze říci, že kniha doc. dra J. Nováka je velmi cenným a hodnotným příspěvkem k poznání slovenské městské heraldiky a sfragistiky, který umožní nejen československým, ale i zahraničním heraldikům poznat vznik a vývoj slovenských městských znaků a uvést je v souvislost se vznikem a vývojem městských pečeti a znaků v jejich zemích. Publikaci lze doporučit všem, kteří se zabývají studiem městské heraldiky a sfragistiky nebo kteří mají o heraldiku zájem.

Při této příležitosti chtěl bych uvést několik menších nedostatků, zjištěných v Novákově publikaci: 1./ Domnívám se, že nadpis knihy není vhodně zvolen /Slovenské městské a obecné erby/, protože její náplní není jen popis a hodnocení městských a obecních erbů, ale též městských pečeti. Vyplývá to nejen z celého textu knihy, ale především z obrazových příloh - tabulí, na kterých převládají fotografie městských pečeti. Mnohem vhodnější by býval titul "Slovenské městské a obecné pečati a erby". Vždyť celá kniha pojednává nejen o slovenské městské heraldice, ale i o sfragistice. 2./ V kapitole "Súpis heraldických prameňov obcí" jsou uvedeny jednotlivé obce, u kterých je znám užívaný erb nebo znamení či symbol. Bohužel u některých obcí chybí údaj, od kdy užívá obecního znaku nebo znamení. Rovněž nestejně je zpracován popis znaků, někde bez údajů barev /blasonování/. Chápu, že autor při nejlepší vůli nemohl tyto údaje všude získat a proto se musel spokojit pouze připomínkou, jaké pečetní znamení nebo erb ta která obec užívá. 3./ Rovněž na připojených tabulkách nejsou u jednotlivých pečeti

uvedena čísla, která by umožnila čtenáři se rychle orientovat v připojených vysvětlivkách /např. u tab. 8, 11, 15, 18, 19, 21, 22, 23, 24/. Čtenář totiž neví, zdali má počítat vyobrazené pečeti zleva do prava /např. 1, 2, 3, 4 atd./ nebo ve svislém směru 1 4

2 5
3 6 apod. 4./ Je rovněž škoda, že nebyla věnována větší péče vlastnímu tisku a vazbě knihy. V některých výtiscích jsou poškozeny nebo přeloženy listy, text je tímto přeložením pokrivený, textová část se vylamuje z desek apod. To ovšem autor nemohl ovlivnit. Naproti tomu lze pochválit barevný obal knihy s erbem města Bardejova z roku 1453 na přední straně obalu a s pečeti hlavního města Bratislavy ze začátku 14. století na zadní straně. Barevný obal činí knihu značně přitažlivou pro mnoho čtenářů, kteří, přestože se heraldikou nezabývají, rádi po ní sáhnou a zcela určitě si ji se zájmem prohlédnou.

Dr Alois Přibyl CSc

Poznámky

26.května tr. byl otevřen Městský památník v Rožmitále pod Třemšínem v budově bývalé školy na náměstí. Při téže příležitosti bylo vzpomenu 100.výročí narození spisovatele a rožmitálského rodáka R.R.Hofmeistera a otevřena výstava jeho literární činnosti. V další síni Památníku je vystavena pozůstalost ak.malíře Vladislava Hřímálého, hudebních skladatelů Josefa Kašpárka, Františka, Oldřicha a Vilihalda Filipovských, Antonie Čelakovské - Rajske, Gustava Kliky, lesmistra K.D.Gangloff a dalších významných osob z Rožmitálu. Jedna síň je věnována dílu hudebního skladatele a znamenitého učitele Jakuba Jana Ryby. V oddělení lidové umělecké tvorby jsou v jedné síni instalovány výrobky ze slámy rožmitálského rodáka V.Valenty, model svatovítského chrámu a dalších budov Hradčan a jiné předměty.

V tzv. "heraldické" síni je instalováno dílo loni zesnulého rožmitálského rodáka Václava Kotrbatého. Na 15 černě natřených panelech jsou rozvěšeny vyřezávané městské znaky - celkem 303 kusů - a 57 šlechtických erbů. Jsou rozděleny podle dnešních krajů: středočeský zabírá 3 panely, západočeský 2, severočeský 2, jihočeský 2, východočeský 3, Morava jeden panel a šlechtické erby jsou na dvou panelech. Pod znaky jsou popisky s udáním města a okresu. Dodatečně bude instalováno ještě asi 50 znaků. Památník bude postupně rošiřen ještě, o expozici Řemesla a život lidí na Rožmitálsku. Byl vybudován obětavou a nezištnou prací zasloužilého

učitele V.Matouška, Ing J.Hojera a dalších. Je přístupný veřejnosti v neděli, na zvláštní ohlášení i v jiné dny.

Ing František Vomáčka

Přáním, které by letošní rok měl proměnit ve skutečnost, je druhé vydání Karlovského "Základů heraldiky". Upoutaly na sebe pozornost již asi 200 subskribentů a další svoje objednávky stále zasílají.

Dotázal jsem se proto dra Svatoně z VHÚ na stanovisko předsednictva KVH :

- dovolíte, pane doktore, chvíličku vás zdržím,
- prosím, ale spěchám k náčelníkovi,
- vyjdou letos "Základy heraldiky"?
- je to schváleno a zařazeno do celoklubovního plánu. Patrně to vytiskne Naše vojsko a kdyby ne, vypravíme to vlastními armádními prostředky.
- tedy II. vydání určitě vyjde?
- ano, ale víte co, 6.června bude jednat výbor o realizaci klubovního plánu, přijďte, zařadím to na pořad,
- v kolik hodin?
- v 16,00 - ve čtyři.
- děkuji vám za pozvání i za rozhovor.

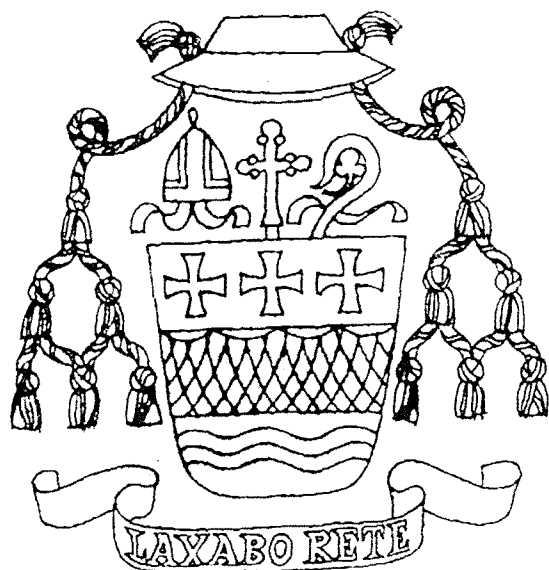
Aleš Zelenka

Přihlášky na "Základy heraldiky" se přijímají v Heraldické sekci KVH.

Znak rodu Dačických z Heslova z knihy A.F.J.Karlovského "Základy heraldiky".

Osobní znak biskupa dra Františka Tomáška apoštolského administrátora pražského

Štít dělený ve tři pole, v horním modrém poli tři kříže stříbrné, ve středním stříbrném poli zavěšená rybářská síť hnědá, v dolním modrém poli tři třikrát vzduté stříbrné vlny.

Nad štítem kříž, mitra a berla, zelený klobouk se 6 třapci. Heslo: Laxabo rete /rozestru síť/.

Zdeněk M. Zenger

Problémy s heraldickou literaturou

V dnešní době, kdy se hovoří o záplavě informací, lavině vědecké literatury a nemožnosti zvládnutí informační exploze v jiných vědních oborech, ocitá se heraldika v paradoxní situaci. Přehled o literatuře se ztrácí ne pro její nadbytek, ale naopak pro nedostatek informačních pramenů, pro nedostatek vědecké literatury. Existující literatura se stále více soustřeďuje v soukromých rukou, takže některé tituly se stávají takřka nedostupnými.

Nejde vlastně ani tak o přehled o literatuře jako o její získání. Při troše trpělivosti lze tak najít téměř vše, co u nás vyšlo od roku 1918 v "Bibliografii československé historie" /s mezerou 1942 - 1954/, starší věci v Zibrťově "Bibliografii české historie" /I/.

Stává se však stále obtížnějším takto vyhledané publikace sehnat. V mnoha knihovnách je heraldická literatura ztracena či vyřazena a co zbylo, je v minimálním zastoupení.

Tuto katastrofální situaci by mohl vyřešit Souborný katalog heraldické literatury alespoň pražských institucí, tedy soupis literatury doplněný signaturami jednotlivých knihoven, u novější zahraniční literatury se vyskytující zcela sporadicky v celé republice s uvedením knihovny mimopražské.

Nabízejí se prakticky dvě formy realizace:

- a/ v podobě kartotéky,
- b/ formou tištěnou.

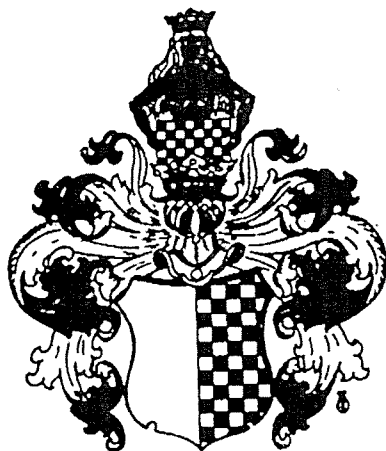
Obojí má své výhody i nevýhody. Kartotéka mohla by být vytvořena při Heraldické sekci pro její členy. V tom případě je možné ucelenější zpracování nejen dle autorů, ale i systematicky či předmětově popřípadě i dle názvů. Záporom tohoto způsobu je malá možnost využití. V případě systematického zpracování se naráží i na problém vhodného systému třídění /v dostupných vydáních MDT není heraldika jako obor rozpracována/. Případná forma tištěná by přirozeně nemohla dojít tak podrobného rozpracování a bylo by nutno patrně zůstat při jednom druhu řazení. Teprve praxe by ukázala, zda je výhodnější řazení autorské či věcné. Soupis by mohl být vydáván jako zvláštní příloha časopisu např. na zadní straně na pokračování.

Výhodou této formy realizace je větší publicita a možnost použití i pro nečleny sekce a další informativní instituce, pro něž by měla ještě větší význam.

Je možné připojit i stručné hodnocení, postihující klady i zápory té které publikace, tedy něco podobného jako v soupisu literatury na konci "Heraldiky" Karla Schwarzenberga. Takové hodnocení by mohlo výrazně přispět i k seriózní

propagaci heraldiky, neboť mnohdy neodborníci, kteří pracují s heraldickou literaturou, přejímají nekriticky i mylné informace.

P.R.Pokorný

Znak rodu Bořků Dohalských z Dohalic z knihy A.F.J.Karlovskeho "Základy heraldiky".

Armoiries de la Section Héraldique

Parti, au 1 coupé d'argent et de gueules, à un demi-vol contourné, de sable, semé de feuilles de tilleul d'or, au 2 d'azur à un demi-vol échiqueté d'argent et de gueules.

Casque couronné, cimier: les deux demi-vols de l'écu; lambrequins de gueules et d'hermine.

Milí přátelé,

odevzdáváme vám první Erbovní sešit. Je to naše první podání ruky, jímž se seznamujeme s novými a přece dávnými přáteli. Ačkoli se s mnohými setkáváme poprvé, spojuje nás dávné přátelství, vytvořené společným zájmem: heraldikou.

Víte dobře, že heraldika je umění či věda, kterou nelze přičlenovat k některému jinému zájmu. S ostatními zájmy nemá nic společného, ačkoli mnoho jejich vědomostí a zkušeností používá.

Ještě v nedávné době se zdálo, že se u nás podařilo heraldiku zcela umlčet. Jakmile však nastalo jaro, které smetlo deformace a zrudnost období, na které budeme v historii našeho národa jen neradi vzpomínat, dostala se heraldika spolu s tisíci osvobozenými opět na denní světlo a dožila se bouřlivého přivítání, že je nutné připomenout její zákony a řády. Neboť heraldika byla vytvářena dlouhou tradicí, která ji neponechávala volnému růstu a zvůli. Je proto nesmírně váženou a ctihodnou a každý, kdo se jí obírá, je vázán povinností rozvíjet její krásu a rozmanitost v mezích určených touto tradicí.

Naše Erbovní sešity budou plnit řád heraldiky slovem i kresbou. Je těžké předvídat jejich budoucnost, neboť ta skromná a nenápadná heraldika může rozdávat dary své krásy a moudrosti velmi bohatě a rozmařile.

Budeme v náplni Erbovních sešitů zachycovat náměty, jež vyplynou ze setkání Heraldické sekce Klubu vojenské historie, budeme komentovat události života heraldiky, jindy se zahledíme hlouběji k monografickému tématu, abychom vystřídal motivistickou pestrost s jednotností a vychutnali tak v nejširší míře celou bohatost a rozmanitost svého zájmu.

V počátcích jsme zatím odkázáni na ediční skromnost; věříme však, že po překonání obvyklého tvrdého představování se brzy dostaneme na důstojnou vydavatelskou základnu, na které bychom se chtěli stát důstojným nástupcem věhlasných Erbovních knížek.

Víme, že dnes nejsme prvním pokusem o vydávání heraldického bulletinu. A přece se k němu hlásíme, nikoli proto, abychom rozmnožovali heraldickou literaturu, ale proto, že jsme si vytkli co nejširší tematickou základnu, neomezenou jiným zájmem, ani muzejním, ani vlastivědným, ani jakýmkoli jiným.

Mezi spolupracovníky chceme počítat všechny přesvědčené heraldiky a proto se na stránkách Erbovních sešitů setkáte s autory, které jste poznali i při jiných příležitostech. Budeme se snažit, aby Erbovní sešity vycházely v takové úpravě, aby i vás přinutily k aktivní spolupráci; budeme v nich kreslit znaky pokud možno tak, abyste si je mohli sami doplnit jejich vybarvením. Tomuto účelu bude především sloužit zadní strana obálky, na níž budeme reprodukovat některé z méně známých znaků, k jejichž vybarvení vás dovedeme přesným popisem. Neboť se řídíme zásadou, že správný heraldik má umět znak popsat i nakreslit.

Domníváme se však, že není třeba dalších slov, abyste

pochopili naše úmysly a naše poslání. K tomu ostatně lépe poslouží tento i další Erhovní sešity. A slibujeme, pokud to bude možné, že vyhovíme i připomínkám, které nám k Erhovním sešitům zašlete.

Redakce

ERBOVNÍ SEŠIT

číslo 1, srpen 1968

Vydala Heraldická sekce Klubu vojenské historie při Vojenském historickém ústavu Praha, Praha-Žižkov, U Památníku 2.

Redakční rada: Dr František Beneš, Adolf F.J.Karlovský, Dr Zdeněk Mareš, Josef Milde, Dr Alois Příbyl CSc, Dr Václav Ryneš, Arch Bohumír Šimek, Ing Václav Stěch, Alfréd Ch. Wierer, Dr Zdeněk Zenger /šéfredaktor/.

Autoři kreseb: Zdirad Čech /zadní strana obálky/, Adolf F.J.Karlovský /str.10, 19, 22/, Břetislav Storm /str. 7, 8/, Alfréd Ch.Wierer /str.5/, Zdeněk M.Zenger /přední strana obálky, str.14, 20./.